

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Contes i Emocions als ambients educatius de Bressol

Curs 2016-2017

Projecte final del Postgrau en Educació Emocional i Benestar

Autora: Àngels Herrera Segurado

Tutor: Albert Alegre

Projecte Final del Postgrau en Educació Emocional i Benestar subjecte a una llicència de Creative Commons:

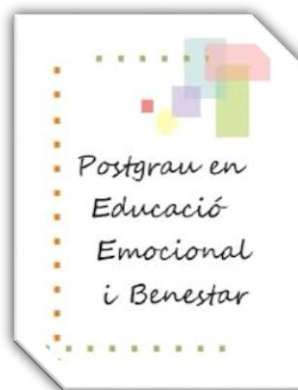

[Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0 No adaptada de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/)

La direcció del Postgrau en Educació Emocional i Benestar possibilita la difusió dels treballs, però no es pot fer responsable del contingut.

Per a citar l'obra:

Herrera Segurado, A. (2017). *Contes i Emocions als ambients educatius de Bressol. Projecte Final del Postgrau en Educació Emocional i Benestar*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Dipòsit Digital: <http://hdl.handle.net/2445/118323>

UNIVERSITAT de BARCELONA. ICE-FACULTAT de PEDAGOGIA
POSTGRAU en EDUCACIÓ EMOCIONAL i BENESTAR

"CONTES I EMOCIONS ALS AMBIENTS EDUCATIUS DE BRESSOL".

Proposta metodològica fonamentada en la creació d'ambients per l'educació emocional, en els infants d'1 a 2 anys, de l'EBM Galatea, de Barcelona

CURS 2016-2017

Àngels Herrera Segurado

Tutoritzat per Albert Alegre

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
2. FONAMENTACIÓ TEÒRICA.....	4
2.1. L'INFANT	4
2.1.1. Seqüència Madurativa	4
2.1.2.- El paper de les emocions	6
2.2. PEDAGOGIA D'INTERVENCIÓ	9
2.2.1. Principis d'intervenció.....	9
2.2.2. Conquesta de l'autonomia	13
2.2.3. Paper de l'adult	13
2.2.4. Espai de Contes	14
2.2.5. Espai d'ambients.....	15
3. DESCRIPCIÓ DE LA INTERVENCIÓ	16
3.1. Treball de camp a les Biblioteques de Barcelona	16
3.1.1. Metodologia emprada	16
3.1.3. Conclusions d'aplicació al Programa d'Intervenció	17
3.1.4. Resultats de la recerca	18
3.2.1. Metodologia emprada.....	22
3.2.3. Procés d'aplicació	24
3.3 PROGRAMA EDUCACIÓ EMOCIONAL (Educació Infantil 0-3 anys)...	29
3.3.1. Qüestionari emocional	34
3.3.2. Avaluació del programa: Conclusions	35
4. EL PROCÉS DE PRÀCTIQUES	38
5.- BIBLIOGRAFIA	40

1. INTRODUCCIÓ

Aquest treball és una proposta metodològica fonamentada en la creació d'ambients per l'educació emocional, en els infants d'1 a 2 anys, de l'EBM Galatea, de Barcelona. La seva raó de ser és la voluntat de convertir-se en un procés pedagògic que millori la intervenció dels professionals que treballem a aquest centre educatiu, on duc a terme la meva dedicació professional.

Mitjançant aquesta proposta volem introduir a l'Escola Bressol contes a través dels quals es puguin educar en les emocions als infants i incidir positivament en la seva autonomia emocional.

Aquesta escola està situada al Districte de Gràcia de Barcelona, on es poden trobar famílies de nivell socio- econòmic i cultural que podríem dir que és mitjà-alt i es va inaugurar el curs 2009/10.

És tracta d'una escola amb personal jove, que fonamenta el seu Projecte Educatiu en la relació amb les famílies, destinant espais de trobada i donant protagonisme a l'educació conjunta amb els infants. Destaca el projecte "pati en família", on poden gaudir d'aquest espai conjunt després de l'horari escolar.

2. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

Hem distribuït aquest apartat, en dos grans aspectes. El que es relaciona pròpiament amb el desenvolupament global de l'infant, i el que es relaciona amb el model pedagògic amb que hem fonamentat la intervenció.

2.1. L'INFANT

2.1.1. Seqüència Madurativa

A. Desenvolupament de les capacitats emocionals

L'infant neix amb el cervell més primitiu i instintiu, que té a veure amb els processos fisiològics més elementals de supervivència. Entre el primer i tercer any, apareixen les primeres experiències emocionals associades a la comunicació com la vergonya, l'enveja, la culpabilitat, l'orgull, la gratitud, la compassió, la gelosia, el pudor, la timidesa,...).

El joc permet a l'infant fer-les conscients, representar-les i així poder regular-les. L'aprenentatge en aquestes primeres fases, es dona per observació, imitació i després reproducció. Quan apareix el llenguatge, disminueix el plor i comença a ser més conscient del seus estats emocionals, poden accedir a sentiments més reprimits i així poder afrontar les seves pors i inseguretats.

En aquestes primeres fases inicia la consciència d'ell mateix i l'intercanvi amb el món que l'envolta, principalment amb els adults més propers, amb qui va establint vincles afectius que li permetran tenir la tranquil·litat d'anar explorant el seu entorn i començar a iniciar-se en les relacions amb altres persones.

B. Desenvolupament de les capacitats perceptives i sensorials

Durant aquests primers anys, també desenvolupa les seves capacitats perceptives o sensorials, comença a conèixer les qualitats dels objectes i anticipar-se en jocs que ha après. Primer imitant el que veu i després representant-lo simbòlicament.

Els infants d'Educació Infantil es troben a l'etapa d'egocentrisme, això suposa entendre el món que l'envolta a través del seu propi punt de vista. El joc simbòlic els aporta noves formes d'expressió de l'afecte, contribuint al desenvolupament de la consciència emocional pròpia i de l'altre, podent expressar sentiments i emocions que guarda al seu interior. D'aquesta manera podrà afrontar ansietats i pors de la vida quotidiana. El joc és una font de descàrrega emocional molt important durant els dos primers anys de vida (Èlia López, 2011).

Adquireix una consciència progressiva del seu cos. En el joc busca una relació afectiva amb els altres. Aquest període també es caracteritza per la creixent capacitat de comunicació gestual i verbal. Després de l'aparició de les primeres paraules, apareixen de noves i poc a poc comença a fer combinacions de dues paraules.

C. Desenvolupament de les capacitats motrius

A partir de l'any, comença a caminar i cada vegada es mostra més hàbil en els seus desplaçaments. Madura la seva coordinació dinàmica general, controla millor l'equilibri i comença a córrer i a enfilarse, ampliant

d'aquesta manera el seu camp d'acció i exploració. Cap al final del període de 0 a 3 anys inicia el control dels esfínters.

2.1.2.- El paper de les emocions

Quan naixem, estem dotats amb emocions primàries, que faciliten el primer intercanvi més proper amb el medi maternal i garantir la nostra supervivència immediata. Tot i que els autors no es posen d'acord quines són les emocions primàries, nosaltres en destaquem 5, ja que considerem que d'elles se'n poden derivar d'altres de més complexes. Aquestes són: amor, por, ira, tristesa i alegria. A continuació fem una definició de cadascuna d'elles.

A. L'amor

Amar i establir vincles afectius és un element bàsic per a un creixement emocional i harmònic de l'infant amb el grup familiar de referència al que pertany. Significa la unió a la mare, a la família i a la societat. Permet desenvolupar la pròpia integritat i individualitat, sense que el grup arribi a anul·lar a l'individu. En aquest sentit, cal tenir en compte que l'amor de l'adult no ha de ser sobreprotector, sinó fonamentat en la paciència i la tolerància. No ha d'aturar el creixement personal de l'infant sinó que ha d'estar orientat a la seva independència i autonomia. Els seus elements bàsics són la cura, la responsabilitat i el respecte.

B. La por

Serveix per protegir-nos i posar-nos en alerta en situacions d'amenaça, a l'efecte de garantir el nostre benestar físic i psíquic.

Dels 6 als 9 mesos el nen/a comença a diferenciar persones conegudes i va adquirint una major maduresa cognitiva. Creix la sensibilitat a moviments ràpids, sorolls forts o d'altres estímuls que ell pugui interpretar com una amenaça. Al voltant dels 2 anys apareix la por a la foscor i l'hora d'anar a dormir és l'inici de la por a la separació o soledat.

Identificar de forma conscient les situacions de por, fent-nos amics amb elles, per exemple, permetrà l'adaptació a aquestes noves situacions que resulten desconegudes.

C. La ira

La susceptibilitat de l'infant en relació amb la ira augmenta a mida que es va fent gran. Els atacs d'ira són més forts i freqüents a partir dels 16 mesos. La ràbia, com manifestació de la ira, pot comportar, si no es canalitza adequadament, un estat emocional de frustració i cert sentiment de culpa. És per aquest motiu que ens interessa entendre l'agressivitat com un element amb una vessant força positiva, ja que sovint és la que fa prendre una determinació i definir-nos davant una situació determinada. Cal que en aquest sentit, l'infant aprengui a canalitzar la seva energia negativa, i que vagi adoptant destreses socialment competents, com l'assertivitat, l'autocontrol i la relaxació. Els jocs de simulació de lluites tenen l'objectiu d'alliberar tensions, relacionar-se i expressar afecte i lideratge.

Cal afegir, que a mida que va creixent, la capacitat motriu i el refinament cognitiu li permeten enfrontar-se a les dificultats de manera més adequada.

D. La tristesa

És una pèrdua o contrarietat que fa impossible la realització dels projectes, provocant un sentiment desagradable, acompanyat del desig d'aïllar-se, calma i passivitat. Hi ha una desmotivació general. Té la funció de cridar l'atenció, com a senyal d'avís sobre els altres.

Fisiològicament també poden haver canvis a l'organisme com arrítmies, somatització de falses dolències, fatiga física, insomni, etc. Pot ser provocada per falta d'afecte: separació dels pares, hospitalització d'un familiar, l'inici de curs. L'infant que no pot establir vincles afectius és un nen/a trist que té dificultats per adaptar-se en el conjunt social, que busca la soledat.

La pèrdua d'un ser estimat quan l'infant es troba en el període d'establir els primers vincles d'afecte és molt dolorosa. Necessitarà un reforç afectiu important per a donar-li un impuls emocional que l'ajudi a restablir vincles i afectes.

Quan un infant plora a l'adaptació de l'escola, se sent abandonat i espantat. Els adults l'hem d'acompanyar, posant nom al que sent, ajudant a conèixer l'emoció i buscant estratègies per afrontar la situació.

E. L'alegria

Comporta un benestar físic o psicològic i presenta importants repercussions favorables a l'organisme. Quan ens relaxem, podem assumir un cert grau de responsabilitat respecte el nostre estat d'ànim. És una bona experiència el joc, riure amb els infants i després tornar a l'equilibri i la serenitat, podent tenir més eines per a la vida real.

2.2. PEDAGOGIA D'INTERVENCIÓ

2.2.1. Principis d'intervenció

A. Respecte a l'infant

La Dra. Emmi Pikler (2000) i l'equip de l'Institut Locksy (Budapest), treballen en el reconeixement de les competències dels infants des del naixement. Parteixen de la base que l'infant neix dotat d'unes competències potencials que li permetran ser un element actiu del seu desenvolupament.

Destaquen la importància de la relació entre adult i infant. Haurà d'actuar orientat a proporcionar seguretat i benestar necessaris per el desenvolupament de l'autoestima i la consciència de si mateix. Haurà de tenir en compte com l'agafa, com es dirigeix a ell..., com se sent, què ens comunica, què necessita i com pot ser un element actiu a cada situació.

Pikler defensa un sistema educatiu respectuós de l'infant on l'adult adopta una actitud no intervencionista que favoreix el seu desenvolupament. S'ha d'escoltar de manera empàtica a l'infant, donar temps per comunicar les nostres accions i esperar les seves respostes. Quan sol·licitem la seva participació activa evitarem tensions i desconfiança. Ens aproparem amb consentiment i mirant-lo als ulls, explicant les nostres intencions i fent-lo a poc a poc. La mirada de l'adult ha de ser atenta, establint un vincle íntim. El joc de mirades entre els interlocutors crea un clima adient que fa sentir l'emoció a l'infant.

Establint aquest diàleg, la relació afectiva que es crea a través de les situacions de vida quotidiana és harmònica i gratificant, sent les primeres informacions que l'infant rep dels altres, de respecte i afecte.

L'adult ha de ser capaç de frenar l'impuls de sobre protegir a l'infant, observant-lo i acompanyant-lo. Hem de satisfer les necessitats d'alimentació, higiene i tendresa, donant autonomia en els moments en que experimenta i juga. Acceptem a l'infant tal com és, respectant el seu ritme per tal de no contribuir a crear un infant temorenc, insegur i dependent de l'adult. Si deixem que es desenvolupi al seu ritme, ell mateix coneixerà els seus límits i les seves possibilitats.

B. El joc

L'emoció de jugar ens ofereix pistes per saber qui som, què ens agrada i quines són les nostres estratègies per expressar-les. Podem presentar-les en un context lúdic que no ens dominin, de viure-les amb la seguretat i de representació de rols.

Es poden dissenyar formes d'equivocació, expressar sons, desitjos, impotències, ràbies acumulades, riure's de la por, plantar cara a la vergonya, satiritzar la tristesa i descontrolar-se amb l'alegria. Podem fer incidència en competències emocionals socials i afectives, veient les coses des d'altres perspectives, exercitant les capacitats de decidir, escollir, cedir, perdre,...

La pedagogia Waldorf, és una educació personalitzada enfocada en el joc i el descobriment. Els educadors/es recolzen l'aprenentatge creant ambients de joc, de manera que l'infant aprengui a dominar les habilitats motores.

C. L'aprenentatge vivencial

El mètode Reggio Emilia i els treballs de Loris Malaguzzi (1940), destaca com a característica principal per a l'educació emocional el treball per tallers, que permet crear un context educatiu amb l'aprenentatge vivencial, així es recorda més el que s'aprèn, al relacionar-se amb emocions.

L'objectiu és que l'educació es fonamenti sota una relació d'amabilitat, activat, inventiva habitable i comunicable.

D. Pedagogia Activa

Rebeca Wild, segueix una pedagogia activa, tal com fa Pestalozzi (pare de la pedagogia moderna). Donant importància a les vivències dels infants, permetint l'experimentació al seu entorn de manera segura, tenint en compte l'aprenentatge continu, adaptable a la necessitat de l'infant.

E. Seguretat

Les vivències emocionals són el motor de la nostra vida i de les nostres relacions.

L'adult ha d'ajudar a créixer a l'infant donant un equilibri entre la proximitat i la distància, construint un coixí afectiu que doni seguretat per poder separar-se de les figures referents i tornar a l'entorn afectiu amb un vincle saludable.

Els vincles afectius amb l'entorn poden provocar ansietat, alegria, tristesa,..., cal tenir-lo en compte per tal que l'infant pugui construir i desenvolupar un bon creixement emocional i autònom.

La separació i retrobada fa que el vincle es vagi fent fort i es converteix en estable. El grup ha de permetre que les persones puguin identificar-se com a individus, trobant un equilibri entre comunitat i llibertat.

L'adult ha d'acompanyar en aquest camí, proporcionant recolzament afectiu i seguretat amb una certa distància, deixant que sigui l'infant el que resolgui les dificultats que pugui trobar-se.

Les relacions entre iguals també constitueixen un marc ideal per aprendre a regular-se i poder resoldre possibles conflictes, d'aquesta manera tindrà un millor creixement personal. L'actitud d'espera de l'adult davant aquestes situacions de conflicte ajudarà al procés de creixement emocional de l'infant.

F. - Límits

Els límits estan marcats i consensuat per l'equip. Vagis a l'ambient que vagis tots els educadors/es segueixen les mateixes pautes i mètodes.

Les emocions ens mouen per facilitar-nos la vida. L'enuig és l'emoció que tenim quan ens sentim frustrats i ens porta a agredir per defensar-nos.

Quan eduquem amb consciència i regulació emocional trobarem adults amb una maduresa emocional i assertiva.

G. - Acompanyament

En el segon any apareixerà el NO com a camí cap a la separació i l'autonomia. El nen o nena té la necessitat d'autoafirmar-se, de separar-se de l'adult, de ser un altre. En aquest moment és imprescindible que l'infant aprengui a dir no davant el que no li agrada i acceptar quan l'adult li diu que no. Així doncs cal que els pares tinguin els mateixos criteris per tal de no confondre'l encara més.

En aquest projecte es pretén afavorir el creixement emocional dels infants, educant en la calma, per tal de poder reflexionar i prendre consciència del

que es fa i com es fa, un aprenentatge bàsic, una estratègia de vida que li permetrà recuperar la serenitat i l'harmonia després d'un estat emocional intens.

Resulta molt interessant plantejar diversitat d'espais que puguin provocar diferents emocions. Les persones referents dels espais han de transmetre seguretat, trobant-se físicament a l'abast sense crear distància, però tampoc domini sobre el grup, sinó acompanyament.

2.2.2. Conquesta de l'autonomia

Un dels objectius de l'Educació Emocional és el creixement emocional autònom, que la persona pugui relacionar-se i viure sense sotmetre sentimentalment respecte als altres. El joc de tensions entre autonomia i dependència es manté durant tota la vida i forma part del creixement emocional de l'individu.

Gràcies als èxits i frustracions que s'experimenten sense l'ajuda d'altres persones, l'infant agafa confiança en les seves pròpies possibilitats, comprovant els seus límits.

Un entorn qualificat té un paper fonamental en aquest creixement autònom. La persona adulta ha d'acompanyar aquest procés, seguint amb la mirada atenta, proporcionant recolzament afectiu i de seguretat amb la suficient distància.

La família és el primer i el més important dels contextos educatius. (Silvia Palou)

2.2.3. Paper de l'adult

És important que l'adult referent tingui desenvolupades les seves capacitats emocionals per tal de poder acompanyar a l'infant en el seu procés d'aprenentatge.

Creant un clima de seguretat, respecte i confiança. La qual cosa es podrà aconseguir mitjançant el seu to de veu, gest, expressió verbal i no verbal. Establint en tot moment un vincle fort i segur.

L'infant ha de poder expressar-se lliurement, sense eliminar les emocions negatives, posant nom a cada una d'elles i permetre que es pugui equivocar per aprendre a ser més autònom emocionalment.

Preparant espais per poder establir relacions sanes amb d'altres nens i nenes de la seva edat, espais de trobada amb infants de grups diferents on pugui posar en pràctica les seves experiències i mica en mica regular les seves emocions.

La participació i col·laboració de les famílies és primordial a l'hora de poder fer servir els diferents espais creats quan els infants s'integren als diferents grups. L'actitud de seguretat quan deixen als seus fills/es a l'escola és molt important, responent obertament amb empatia quan els infants expressin inseguretat, donat el temps necessari per poder gaudir dels diferents ambients creats. Han de saber delimitar les mostres d'afecte de tal manera que no es transformin en causa de dependència emocional i ansietat de separació. (Èlia López Cassà. Educar las emociones en la infancia de 0 a 6 años)

2.2.4. Espai de Contes

En aquesta edat són força dependents de les educadores, necessiten tenir-les visibles per sentir-se segurs i confiats sobretot en espais fóra de la classe.

Mica en mica anem compartint espais amb els altres grups d'1-2 anys i treballem aquesta dependència, per tal de que els infants puguin gaudir de l'ambient dedicat a les emocions.

La paraula pot ser una bona eina, encara que amb els petits el moviment pot ser més fàcil. Com a adults podem recollir per escrit allò que ha expressat. Serà necessari respectar i saber interpretar la resposta dels infants als que no resulta fàcil explicar el que senten, pot ser que no hagin pogut madurar l'emoció per poder representar-la.

Segura i altres (2000), a través del seu programa de competències socials. Compartir i expressar el que senten ens pot aportar consciència d'un mateix i satisfacció per sentir-nos acompanyats i estimats. A través de l'expressió del que sentim podem posar consciència a les nostres emocions, necessitem posar nom al que sentim. Aquest esforç d'identificació dels nostres sentiments ens ajudarà a conèixer-nos millor i créixer com a persones.

2.2.5. Espai d'ambients

Aquests ambients representen una organització on l'infant es converteix en el constructor del seu propi aprenentatge a partir del joc, la investigació i les relacions amb els companys/es, explorant amb llibertat, segons els seus interessos i motivacions.

L'infant és ell que pren les decisions i cerca les seves pròpies estratègies per trobar solucions davant de reptes i situacions que s'anirà trobant i l'adult es presenta com un guia i observador (Currículum i orientacions. Educació Infantil, 2016, pàgina 60).

3. DESCRIPCIÓ DE LA INTERVENCIÓ

Consta de dues parts:

- La primera és la recerca a les Biblioteques Municipals de Barcelona de contes infantils, dirigits a infants de 0-3 anys, que parlin sobre emocions.
- La segona part és la incorporació del resultat de la recerca a l'Escola Bressol Municipal Galatea. Creant un espai adient dintre del projecte iniciat aquest curs, on es comença a treballar per ambients educatius amb **infants de 1-2 anys**.

3.1. Treball de camp a les Biblioteques de Barcelona

3.1.1. Metodologia emprada

Durant els 2 primers trimestres del curs, es porta a terme la visita a les 40 biblioteques municipals de Barcelona, per tal de conèixer si tenen una secció específica de contes que tractin les emocions per a infants de 0-3 anys, a l'àrea infantil.

Amb aquesta recerca es tracta de fer una selecció dels contes més adients per aquestes edats (que pugui estar a l'abast de l'infant per tenir el paper de cartró, que tingui més imatges i menys lletra).

Una vegada recollida aquesta informació s'elabora un Power Point per presentar la recerca a l'EBM Galatea on he realitzat les pràctiques. Així, juntament amb l'equip s'ha pogut realitzar una selecció dels contes més adients per treballar les emocions mitjançant aquest recurs.

3.1.2. Resultats

Descripció del context, instruments aplicats: La visita a les 40 Biblioteques m'ha aportat la suficient informació per tal de conèixer la importància que té aquest tema a la nostra ciutat.

Una vegada analitzat aquest nivell d'implicació en el tema de les emocions a totes les àrees infantils de les Biblioteques, he pogut constatar a quantes d'aquestes n'hi ha una secció específica per a contes que tractin les emocions.

3.1.3. Conclusions d'aplicació al Programa d'Intervenció

Interpretació de dades. Així s'arriba a la conclusió de que a la ciutat de Barcelona es comença a tenir una consciència considerable en el tracte de les emocions a edats primerenques, la qual cosa es pot valorar com a molt important per poder recolzar l'educació emocional dintre de l'àmbit escolar, així com

al familiar, ja que són les pròpies famílies les que acompanyen als infants en les seves visites a les Biblioteques.

Amb aquesta recerca he pogut elaborar un Power Point com a eina de presentació i introducció del tema a tractar a l'E.B.M. Galatea on he realitzat les meves pràctiques.¹

3.1.4. Resultats de la recerca

Així, en total, a la ciutat de Barcelona hi ha 40 biblioteques, de les quals a 24 he pogut trobar una secció de contes sobre Emocions a l'àrea infantil. Això representa que el 60% de les Biblioteques Municipals de Barcelona han tingut en compte el tracte de les Emocions per fer la classificació dels contes infantils.

¹ Es presenta a l'Annex d'aquest document.

Disseny de la recerca:

La investigació s'ha portat a terme per districtes:

Districtes	Biblioteques	Secció emocions
Ciutat Vella	4	2
Eixample	6	3
Sants-Montjuïc	3	2
Les Corts	2	2
Sarrià	3	2
Gràcia	3	2
Horta-Guinardó	4	2
Nou Barris	5	5
Sant Andreu	4	1
Sant Martí	6	3

- Ciutat Vella, on de les 4 Biblioteques he pogut trobar 2 que tenen secció d'emocions a l'àrea infantil.
- Eixample, on de les 6 Biblioteques, 3 tenen secció d'emocions a l'àrea infantil.
- Sants-Montjuïc, on 2 de les 3 Biblioteques tenen secció d'emocions a l'àrea infantil.
- Les Corts, on es pot trobar secció d'emocions a l'àrea infantil de les 2 Biblioteques que hi ha.

- Sarrià-Sant Gervasi, on es troba secció d'emocions a 2 de les 3 Biblioteques.
- Gràcia, on tenen secció d'emocions a l'àrea d'infantil a 2 de les 3 Biblioteques.
- Horta-Guinardó, on es troba aquesta secció a 2 de les 4 Biblioteques.
- Nou Barris, on es troba que tenen secció d'emocions a l'àrea infantil de les 5 Biblioteques.
- Sant Andreu, on només es troba 1 Biblioteca que tracta aquest tema de les 4 que hi ha.
- Sant Martí, on podem trobar secció d'emocions a l'àrea infantil a 3 de les 6 Biblioteques.

3.2. Implementació del Programa d'Intervenció Anàlisi del context

L'E.B.M. Galatea es va inaugurar el curs 2009/10.

És un espai on conviuen 87 infants compresos entre els 4 mesos i els 3 anys. Consta de 6 aules, on es distribueixen:

- Lactants (8 infants).
- Tres grups per a infants 1-2 anys (13 infants a cada grup).
- Dos grups de 2/3 anys (20 infants a cada grup).

- És una escola força nova, amb personal jove i famílies obertes a nous reptes. El seu projecte les té en compte, destinant espais de trobada i donant protagonisme a l'educació conjunta dels infants. Així les famílies, juntament amb l'escola, porten a terme el projecte de "pati en família", on poden gaudir d'aquest espai després de l'horari escolar.

En aquesta Escola **s'identifica la necessitat** d'aportació de contes com a eina o recurs per poder treballar diferents emocions.

Aquesta introducció es fa seguint la metodologia de treball aplicada durant aquest curs i basada en els diferents ambients o espais educatius.

3.2.1. Metodologia emprada

Fase	Temporalitat	Descripció de l'actuació
1. Diagnòstic	1er trimestre	Recerca de material
2. Presentació del treball a l'equip de professionals	1er trimestre	Valoració, després de fer les primeres proves amb els infants
3. Acompanyament de l'infant als diferents espais	2on trimestre	Els infants visiten els diferents ambients, acompanyats dels seus adults de referència
4. Lliure circulació pels espais	3er trimestre	L'adult es queda sempre en un espai determinat i és l'infant el que circula pels diferents ambients sense la seva companyia

3.2.2. Els ambients educatius a l'Escola Bressol

A l'E. B. M. Galatea hem creat ambients d'aprenentatge segurs, estructurats i organitzats, basats en el respecte cap als infants.

A. Estètica

L'ambient estètic, la decoració harmònica fomenta la calidesa, la interacció, ordenada i agradable als sentits, que ens pugui comunicar, sense ser estrident, ni invasiu, respectant el desenvolupament de l'infant.

El llenguatge visual i plàstic, utilitzat pels més petits és una eina més per poder expressar el que sent.

L'educador/a ofereix propostes obertes a partir de la diversitat de materials, s'ha de provocar l'exploració i donar temps per poder manipular i compartir sensacions, inclòs el moviment i llenguatge del cos. (Silvia Palou Vicens. Sentir y crecer. El crecimiento Emocional en la infancia).

B. Materials

Durant aquest curs i seguint la línia innovadora del model de Pikler, iniciat el curs passat a lactants, treballarem mitjançant espais d'ambients educatius als 3 grups de 1-2 anys.

Després d'un temps de formació de les educadores i amb l'experiència que et donen els anys creiem molt oportú seguir aquest model de treball més enriquidor.

Així a cada grup s'ambienta l'espai amb materials més naturals, disminuint els plàstics i joguines comercials, per donar pas a la creativitat de l'infant, tot respectant el seu desenvolupament evolutiu i emocional.

A partir del segon trimestre i acompanyats/des per les seves educadores, els infants gaudiran de portes obertes als tres ambients creats:

- Manipulació (amb elements on cada infant pugui construir el seu joc, així com poder oferir diferents materials per poder experimentar a la taula de transvassaments).
- Sensorial (amb materials que treballin els sentits, tals com transparències i taula de llum, entre altres).
- Motriu , on pugui gaudir del moviment del cos, així com de la relaxació amb materials tous. Tenint en compte un espai específic destinat a contes per treballar les emocions amb els nens/es de 0-3 anys.

Als ambients educatius l'adult intervé el més imprescindible, creant un espai per als infants.

L'educador/a ha d'estar disponible, mantenint un to relaxat i de calma, donant molta importància al món emocional dels infants, creant un respecte entre iguals i ajudant a canalitzar les seves emocions, acompanyant físicament a l'infant fins que és capaç d'escoltar i raonar.

3.2.3. Procés d'aplicació

Els objectius generals més importants a aconseguir són:

- Acompanyar a l'infant en el seu procés de desenvolupament cap a l'autonomia emocional.
- Gaudir de les diferents propostes, tant a la classe com a d'altres espais.

Aplicació als 3 grups d'infants de 1-2 anys.

Necessitats identificades:

A l'escola es troben 3 grups d'infants que han de passar a 2 grups de 20 nens/es al curs següent. Es troba la necessitat de barrejar als infants per

tal de fer els grups de manera que es puguin conèixer millor entre ells i també entre els diferents adults de referència.

Desenvolupament de l'Activitat

L'Educació Emocional es proposa el desenvolupament de la personalitat integral de l'individu, el desenvolupament de competències emocionals i habilitats socials de vida per tal de poder relacionar-se millor amb els altres, contribuint al benestar personal.

En aquest Programa intervenen les educadores dels tres grups de 1-2 anys, així com l'educadora complementària, donant recolzament a les classes per tal de poder organitzar els diferent ambients.

Ambient de llum i foscor.

Durant 3 dies a la setmana els infants passen per diferents espais, on poden gaudir d'una hora cada dia dels materials preparats.

Per tal de preparar aquesta activitat es reben les famílies de 9h a 9.30h a la pròpia classe dels infants i a partir de les 9.30h es troben els 3 grups a la SUM (sala d'usos múltiples). La trobada també es pot fer al pati quan comença el bon temps.

Durant aquest retrobament, l'educadora complementària intervé per tal que les altres educadores, per torns, puguin preparar les diferents propostes als ambients.

Ambients sensorial i d'experimentació.

Així a les 10 i fins a les 11h, els infant poden gaudir d'aquests espais.

Una vegada finalitzada l'activitat són els propis nens/es, amb l'ajuda de l'educadora els que aniran recollint el material utilitzat a cada sessió.

Durant **el 1er trimestre** les educadores preparem els ambients, aportant i valorant els diferents materials, per tal de preservar una bona estètica i un

bon ús d'aquests espais. En aquest temps són els infants de la pròpia classe els que els han fet servir.

No és fins al **2on trimestre** quan començant a rotar pels diferents espais, alternant els 3 grups, de tal manera que puguin passar un dia a la setmana per cada un dels 3 espais preparats, sempre acompanyats/des per la seva educadora.

Ambient motriu (cos i moviment)

Al **3er trimestre** la intenció és que els propis infants puguin canviar d'espai de manera més autònoma, sense la companyia de la seva educadora que romandrà a la seva classe. D'aquesta manera es vol incentivar diferents vincles amb altres educadores i també amb infants d'altres grups per tal de facilitar l'adaptació del curs vinent, quan els 3 grups actuals de 1-2 anys passin a ser 2 grups de 20 infants a 2-3 anys.

Valoració del procés per part de les educadores

Durant tot el procés es valoren setmanalment com han anat les diferents sessions dedicades als ambients, sempre recolzades amb l'opinió de la directora del centre que ens guia en aquest treball.

Aquesta manera de treballar amb els infants s'orienta a que siguin els nen/es els propis protagonistes del seu aprenentatge.

Conscients de que el rol de l'educador/a està canviant. Ara la importància no radica en la transmissió de coneixements, sinó en acompanyar a l'infant en el seu procés d'aprenentatge.

L'educació és un procés caracteritzat per la relació interpersonal, impregnada llavors pel fenomen emocional. És fonamental atendre aquestes necessitats a l'escola, ja que l'infant ha d'aprendre a conviure respectant el seu propi ser.

Els educadors/es han de ser conscients d'aquest procés per poder portar a terme un programa de desenvolupament de l'infant on es pugui prevenir els efectes de les emocions negatives i desenvolupar les positives, contribuint al benestar personal i social.

Així es tindrà en compte:

- L'adquisició del coneixement de les pròpies emocions.
- La identificació de les emocions dels altres.
- El desenvolupament progressiu de l'habilitat de regular les pròpies emocions quan són negatives

- Desenvolupament de l'habilitat per a generar emocions positives.

A partir del **tercer trimestre** quan els infants visiten els diferents ambients sense la companyia de la seva educadora referent, sinò que acompanyats/des de les educadores que es trobin als diferents espais, s'introdueix a l'espai que treballa el cos i el moviment una zona de contes sobre emocions.

La introducció dels contes és consensuada una vegada presentada la recerca portada a terme a les Biblioteques Municipals de Barcelona (Annex: Power Point).

3.3 PROGRAMA EDUCACIÓ EMOCIONAL (Educació Infantil 0-3 anys)

En base a la metodologia per espais educatiu s'introduirà la secció de "Contes i Emocions" a l'ambient de "Cos i Moviment"

Les dimensions/àrees a treballar són, segons les Competències emocionals del GROP (Bisquerra,2008):

- Consciència emocional
- Regulació emocional
- Autonomia emocional
- Habilitats socioemocionals
- Habilitats de vida.

Els agents implicats són els infants dels 3 grups de 1-2 anys, així com les seves educadores.

L'estructura d'actuació és a base de la mobilitat dels infants en els diferents espais, centrant-nos en últim punt a l'ambient del cos. Utilitzant els contes per treballar distintes emocions.

El model organitzatiu ha estat possible gràcies a la implicació del centre i les seves educadores.

Així el **programa** es porta a terme en un temps establert:

- Durant la Primera Setmana s'aporten diferents contes per tractar la consciència de les pròpies emocions.
- Durant la Segona Setmana es treballa la consciència i la regulació emocional.
- Durant la Tercera Setmana es treballen contes sobre habilitats socials i autoestima
- Durant la Quarta Setmana es pot treballar el canvi de les emocions de negatives a positives.

Primera Setmana	"Les Emocions" (Ed.Animallibres)	"Creixo feliç" Anna Carpena	"El petit Edu no està enfadat"
-----------------	-------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

		(Ed. Timunmas)	de Linnie Bie (Ed. Joventut)
Segona Setmana	"Meva" de Susie Lee Jin (Ed. Picarona)	"Les meves petites alegries" Christine Roussey (Ed. Brúixola)	"Respira" Inés Castel-Blanco (Ed. Petit-Fragmenta)
Tercera Setmana	"Amb bogeria" de Emile Jadoul (Ed. Baula)	"Som amics" Anabel Fernández-Rey (Ed. Kalandraka)	"Només un trosset" Emile Jadoul (Ed. Corimbo)
Quarta Setmana	"Bona nit, monstres!" de Lucía Serrano (Ed. Barcanova)	"Una mica de mal humor" Isabelle Carrier (Ed. Joventut)	"No tinc por de la tempesta":Orianne Lallenard-Elena Royer (Ed.Larousse)

Cada setmana s'introdueixen 3 contes diferents a l'espai destinat.

L'educadora els comenta als petits grups d'infants que s'apropin a aquest racó i després es deixen en aquest espai, per tal que siguin els propis nen/es els que puguin mirar-los lliurement.

D'aquesta manera podrem fer un acompanyament a l'expressió de les emocions dels infants, parlant de les emocions amb naturalitat i tenint en compte la importància del llenguatge no verbal.

Podrem ajudar-los a canalitzar i regular les seves emocions, acompanyant l'infant de manera conscient, buscant alternatives i donant recursos per tal que puguin ser conscients de les pròpies emocions.

Per tal d'avaluar aquest programa es demana a les famílies dels infants que facin una valoració d'aquest procés, constatant com han viscut les experiències dels seus fills/filles a través de l'elaboració d'un qüestionari.

Les educadores del mateix nivell també aporten les seves valoracions, segons les observacions fetes dels infants implicats, sobre la pròpia autonomia emocional dels nens/es.

Amb aquestes aportacions es podrà tenir en compte també els vincles establerts per tal de poder fer els grups de cara al curs vinent. Doncs els infants que ara es reparteixen en 3 grups, passaran a ser 2 grups de 20 infants cadascú per al proper curs.

*Diferents perspectives de l'espai de contes d'emocions dintre
de l'ambient de cos i moviment*

3.3.1. Qüestionari emocional

1.- Com has viscut que el teu fill/a hagi passat per diferents espais educatius?

2.- Com ha reaccionat l'infant quan ha passat a altres espais sense la companyia de la seva educadora?

3.- Li ha costat construir nous vincles amb les altres educadores?

4.- Creus que els contes introduïts són adients per treballar diferents emocions?

5.- Quina emoció destagues després d'aquest procés educatiu (cohibit, tranquil, segur/a, content/a, neguitós,...)

3.3.2. Avaluació del programa: Conclusions

A part del buidatge del qüestionari que es passa a les famílies, al final del temps de pràctiques, i per tal de poder avaluar aquest procés d'autonomia es porta a terme un registre de cada sessió, on s'indica l'evolució dels infants anotant les visites efectuades als diferents espais.

Dintre de l'escola es perceptible un augment d'interès sobre el tema, constatat per les aportacions de les famílies de contes sobre emocions.

Les famílies han pogut seguir el procés d'incorporació dels contes, tant a l'espai destinat a la classe, com a l'espai de la SUM (Sala d'Usos Múltiples), on disposen d'un temps per compartir aquest material, a les entrades i sobretot a les sortides, amb els seus fills/es.

Espai de contes i emocions

Els infants de la classe són més conscients sobre aquest tema i passen més temps mirant els contes sobre emocions al racó que està destinat a la classe per aquest fi, com també a la taula on estan acompanyats de l'adult per poder comentar les diferents imatges i explicar les històries dels contes més delicats.

Al mateix temps, els infants són més autònoms pel que fa al canvi d'espai sense la necessitat de tenir present el seu adult de referència. Amb les observacions de les llistes dels infants que han passat pels espais en diferents sessions, hem pogut constatar que la majoria han circulat lliurement per tots els espais, gaudint de les diferents propostes als ambients.

Un 10% dels infants han preferit seguir a l'educadora referent per circular pels diferents espais i com a molt han passat a l'ambient més proper al de la seva classe, però sense perdre de vista a la seva educadora.

Espai de contes i emocions a la sala de usos múltiples (SUM)

Pel que fa al buidatge dels qüestionaris les famílies valoren com a positiu el fet de que els seus fill/es hagin sortit i ampliar la seva "zona segura".

També donen importància a l'actitud mostrada durant el procés, podent observar la facilitat de relació que tenen els infants entre ells, independentment del grup on estiguin ubicats.

Es valoren com adequats els diferent contes introduïts a les sessions.

Les emocions que han destacat després d'aquest procés són les de tranquil·litat i seguretat, observant que estan contents/es i que s'han reduït els possibles conflictes entre els infants.

4. EL PROCÉS DE PRÀCTIQUES

Descripció i reflexió valorativa sobre el pràcticum realitzat

Durant el procés de recerca, sobre contes infantils dirigits a la franja 0-3 anys que tracten les emocions, a les Biblioteques de Barcelona, he pogut constatar la creixent importància donada al tema de les emocions a la ciutat de Barcelona. En aquesta recerca he trobat el districte de Nou Barris com el que més treballa aquest tema, donat que a totes les seves Biblioteques tenen secció d'emocions a l'àrea infantil.

Una vegada feta la recerca, vaig elaborar un Power Point de presentació a l'escola per tal de poder fer una selecció d'aquests contes amb les educadores.

A partir d'aquí la meva intervenció pràctica va consistir en l'aportació de contes infantils que podien estar a l'abast dels infants.

Vaig crear un espai dintre dels propis ambients de l'escola, que s'ha pogut treballar conjuntament amb les 3 classes de 1-2 anys, concretament a l'espai que treballa el cos i moviment.

També s'ha utilitzat l'espai de la SUM per tal de presentar els contes més delicats, la presentació dels quals sempre ha estat acompanyada dels adults (educadores i famílies)

Cal agrair la visita a l'escola del Tutor Albert Alegre per tal de constatar la construcció d'aquests espais i l'aportació dels diferents contes per treballar les emocions.

Les famílies van ser informades del projecte a la reunió de curs i es va fer un seguiment oral amb les entrevistes destinades a comunicar les observacions dels infants.

Es fa un qüestionari per recollir informació sobre els nens/es que ajuden a omplir les famílies i les educadores que han viscut aquest projecte.

També es fa una reunió amb les famílies dels infants per tal de valorar aquest procés i considerar els beneficis que s'han pogut obtenir d'aquesta manera de treballar.

Es valora de forma positiva el fet que els infants hagin pogut circular pels diferents espais, ja que d'aquesta manera han pogut relacionar-se amb els infants amb qui estaran durant el proper curs. Comencen a ser més conscients del que senten i tenen eines per expressar-ho, amb la interacció entre iguals i també amb els diferents adults de referència.

5.- BIBLIOGRAFIA

- Pikler, Emmi (2000). *Moverse en Libertad* .Madrid. Ed. Marcea
- Palou Vicens, Sílvia (2004). *Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia*. Barcelona. Ed. Graó
- Elia López Cassà (2011). *Educación de las emociones en la infancia (de 0 a 6 años)*. Madrid.Ed. Wolters Kluwer/Educación
- Mercè Bonastre, Susana Fusté (2007).*Psicomotricitat i Vida quotidiana(0-3 anys)*. Barcelona. Ed Graó
- Rafel Bisquerra Alzina(2009).*Psicopedagogia de las Emociones*. Madrid. Ed Síntesis.
- Luis López González , com a coordinador (2013). *Maestros del Corazón-Hacia una pedagogia de la interioridad*. Madrid Ed: Wolters Klumer/Educación.
- Manuel Álvarez González (2011). *Diseño y evaluación de programas de educación emocional* Madrid Ed: Wolters Klumer/Educación.
- Daniel J. Siegel/Tina Payne Beyson(2016) *El cerebro del niño*. Barcelona. Ed. Alba
- Gema Paniagua, Jesús Palacios (2005).*Educación infantil.Respuesta educativa a la diversidad*.Madrid.Alianza Editorial
- Power Point: Presentació Postgrau d'Educació Emocional (curs 2016/7) de Begoña Ibarrola.
- Currículum Infantil de la Generalitat
- Curs Ambient Educatius del CRP. De Gràcia